

SELETUSKIRI
maeluministri määruse „Põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise
investeeringutoetus suurprojektide elluviimiseks“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 17 lõike 1 punkti b alusel.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) programmiperiood 2014–2020, mille kaudu on Eestil *EL*-i liikmesriigina võimalik osaleda liidu maaelupoliitikas ja saada osa *EL*-i maaelu arengu toetuste eelarvest.

Maaelu arengu toetusi antakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. a rakendusotsusega, millega kiidetakse heaks Eesti maaelu arengu programmile Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) toetuse andmine.

Arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ olukorrajelduses tuuakse välja, et põllumajandustootjate ja nende ühistute aktiivsus tootmisahela järgmisele astmele liikumisel ehk oma toodetele lisandväärtuse andmisel on senini olnud liialt väike. Valdav osa tegutsevatest ühistutest tegeleb oma liikmete toodangu vahendamisega, töötlemisega tegelevad vaid üksikud ühistud. See on tihti seotud töötlemisega alustamiseks vajalike investeeringute suure mahuga ja ühistu võimetusega selliste investeeringute rahastamiseks vahendeid leida.

Selle määrusega sätestatakse toetuse sihtrühmana vaid piimandussektor. Ka Maaülikooli tehtud analüüsis „Suurprojekti toetuse tingimuste ja hindamiskriteeriumite analüüs“ tuuakse välja, et „toetuskeemi tuleks rakendada eelkõige piima- ja teraviljatöötlemise valdkonnas, kuna teiste tegevusvaldkondade puhul ei ole isevarustatuse tase, ekspordi aktiivsus ja valmisolek koostöökis piisaval tasemel.“ Meetme fokuseerimine ainult piimandussektorile tuleneb eri põllumajandusvaldkondade hetkeolukorrast ja potentsiaalsest investeeringute tegemise võimekusest. Eesti isevarustatuse tase piimatoodete osas ületab ligi kahekordselt riigisisest vajadust, millest tulenevalt on ekspordivõimekuse edendamine olulise tähtsusega. Samas on piimandussektoris olemas juba tegutsevad ühistud, kellest osal on ka piimatöötlemise kogemus, mis annab alust eeldada, et oskusteave ning võime piisavas mahus toorainet tarnida projekti elluviimiseks ja rakendamiseks on piimandussektoris olemas.

Selle põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetuse eesmärk on ühistegevuse soodustamine töötlemise etapis, et selle kaudu tõsta ühistute ja muude ettevõtjate omavaheline kootöö järgmisele tasandile, sest toorpiima töötlemine on üheks võimaluseks, kuidas tootjad saavad parandada enda positsiooni toidutarneahelas.

Võrreldes teiste põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetuste menetlusprotseduuridega on sellel meetmel üks suurem erinevus – peale taotluse rahuldamise otsuse tegemist on toetuse saajal kohustus esitada 18 kuu jooksul eelnõus nimetatud lisaandmed ja -dokumendid. See tähendab, et toetuse saaja esitab lisadokumendid hoolimata sellest, et taotluse rahuldamise otsus on tehtud. Selline lähenemine võimaldab vältida taotlejate liigset koormamist menetlusprotsessi alguses.

Kõik taotlejad peavad esitama äriplaani, finantsproгноoside tabeli, ehitustegevuse korral ehitise eskiisi ja ehitustegevuse eelarve prognoosi. Seejärel hinnatakse taotluseid, hindamistulemuste põhjal moodustatakse taotluste paremusjärjestus ning kontrollitakse parimate taotlejate vastavust nõuetele. PRIA rahuldab nõuetele vastavad taotlused, mis mahuvad eelarvesse ja toetuse saajal on kohustus esitada lisadokumente, milleks on: hinnapakumused, ehitustegevuse eelarve, ehituse põhiprojekt, ehitusluba ja maa omandamist või hoonestusõigust tõendavad dokumendid. Kui toetuse saaja ei esita lisadokumente tähtajaks või kui esitatud lisadokumendid või toetatav tegevus ei vasta nõuetele, tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Taotlejatele, kelle taotlused vastavad nõuetele, ent paremusjärjestuse alusel ei kuuluks rahuldamisele, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse tingimusega, et kui mõni toetuse saaja loobub tegevuse elluviimisest või esinevad muud elluviimist takistavad asjaolud, antakse paremusjärjestuse alusel järgmisele taotlejale võimalus toetuse taotlemise jätkamiseks ja lisadokumentide esitamiseks.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaelusministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna nõunik Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna (625 6539, marion.saarna@agri.ee) ja keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 23 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 4 “Investeeringud materiaalsesse varasse” tegevuse liigi “Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks” raames antava põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus suurprojektide elluviimiseks (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord, toetuse saamise täpsemad nõuded taotlejale ja toetatavale tegevusele, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise kord.

Eelnõu §-s 2 viidatakse, et toetus on riigiabi – Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade toomist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti. Meetme alusel antav toetus on riigiabi ja seda võib anda teatamiskohustusest

vabastatud regionaalabina komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78), alusel. Nimetatud määruse artiklis 13 on sätestatud regionaalabi mõiste ulatus ja artiklis 14 sätestatakse tingimused, mille kohaselt regionaalabi meetmed on aluslepingu artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobivad ja vabastatakse ELTL-i artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamisest.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda äriühing, kes on väikeettevõtja, keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja (edaspidi *taotleja*).

Äriseadustiku järgi loetakse äriühinguks täisühing, usaldusühing, osühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artiklis 2 on sätestatud, et mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi *VKE*) kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, kellel on vähem kui 250 töötajat ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. VKE-de kategoorias loetakse väikesteks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot.

Suurettevõtjad on ettevõtjad, kes ei vasta komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa sätestatud kriteeriumidele ja kelle müügitulu taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal oli alla 200 miljoni euro.

Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhindutakse ka Euroopa Komisjoni soovitusel 2006/361/EÜ (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36).

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse, et taotlejaks saab olla äriühing, milles vähemalt kaks sõltumatut ELÜPS-i alusel ja korras tunnustatud põllumajandussektori tootjarühma või nimetatud tootjarühma valitseva mõju all olevat toidutööstuse ettevõtjat omavad kokku rohkem kui 50-protsendist häälteenamust (edaspidi koos *põhiosalejad*).

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Nimetatud tootjarühma valitseva mõju all oleva toidutööstuse ettevõtja põhitegevusalaks peab olema taotluse esitamise ajal äriregistri andmetel justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“ lisa 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)“ kohaselt toiduainete tootmine (EMTAK-i C alajagu 10), välja arvatud kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine (EMTAK-i jao C alajagu 102). Põhiosalejate rohkem kui 50-protsendise häälteenamuse omamise nõude eesmärk on ettevõtjatevahelise ühistegevuse edendamine. Selle nõudega tagatakse kavandatava investeeringu laiem mõju, sest ühistute kaudu on selle omanike ja otsustajate ringi kaasatud ka oluline osa Eesti piimatootjatest.

Taotlejale ei ole seatud varasema tegevuse ajalist ega sisulist nõuet, sest taotleja võidakse moodustada otseselt kavandatava investeeringu tegemiseks ja seega ei pea taotlejal olema varasemat majandustegevust. Sellest tulenevalt on põhjendatud põhiosalejatele teatud nõuete seadmine ja nende täitmise kontrollimine, et hinnata investeeringu jätkusuutlikkust ja perspektiivikust.

Eelnõu § 3 lõike 3 eesmärk on tagada põhiosalejate (tunnustatud tootjarühmad või nende valitseva mõju all olevad ettevõtjad) sõltumatus, kuna selle meetme eesmärk on eraldiseisvate ettevõtjate koostöö soodustamine. Põhiosalejad on sõltumatud siis, kui nad ei ole üksteise aktsionärid, liikmed või osanikud ega kuulu üksteise juhatusse või nõukokku.

Äriseadustikus on sätestatud, et emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kui üks äriühing on teises äriühingus osanik, aktsionär või liige ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emettevõtja) omab selle osaniku, aktsionäri või liikmena lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju.

Nimetatud piiranguga püütakse vältida, et investeeringuga oleks seotud üks isikutegrupp, ning soodustada suurema isikuteeringi koostegevust.

Eelnõu § 3 lõikes 4 sätestatakse, et taotleja ja tema partner- ja sidusettevõtja töötajate arv kokku ei tohi ületada 750. Suuruse arvutamisel juhendatakse komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artiklist 3, kus on toodud töötajate arvu ja rahaliste summade arvutamisel arvesse võetavate ettevõtjate liigid.

Eelnõu §-s 4 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt ei tohi taotleja ja põhiosalejad olla majanduslikes raskustes. Raskustes oleva ettevõtja mõiste on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 18, mille kohaselt on raskustes oleval ettevõtjal vähemalt üks järgmistest tunnustest:

- „a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist.” – piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osauhing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135), ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221);
- „b) äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.”;
- „c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele”. – maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutmatus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei

ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtja majandusaasta aruandest või FIE raamatupidamisest (bilansist);

„d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava” – seni ei ole ühelegi Eestis toiduainetööstuse valdkonnas tegelevale ettevõtjale antud ei päästmis- ega ümberkorraldusabi.

„e) ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul: 1) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja 2) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0;”.

Eelnõu § 4 lõige 2 sätestab, et taotlejal ja põhiosalejatel ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. ELÜPS-i § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-1 õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal taotleja ja tema üle valitsevat mõju omavate ettevõtjate ning enne toetuse väljamaksmist toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 4 lõige 3 sätestab, et taotleja ja põhiosalejad peavad täitma loomakaitseaduses, väetiseseaduses, jäätmeseaduses, toiduseaduses ja söödaseaduses kehtestatud nõudeid. Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14 tuginedes on täpsustatud sätteid, milliste väär- ja kuritegude toimepanemise puhul taotleja ei vasta nõuetele.

Näiteks loomakaitseaduse 2. peatükis on sätestatud loomapidamisnõuded ning 5. peatükis looma kaitse tapmisel ja hukkamisel. Paragrahvides 66¹, 66² ja 66⁶ on sätestatud, et kui rikutakse loomapidamisnõudeid, pannakse toime looma suhtes lubamatu tegu või rikutakse tapmise või hukkamise kohta esitatavaid nõudeid, siis kohaldatakse vastavat karistust. Kuna see on olulise tähtsusega hindamaks, kas taotleja on usaldusväärne ning otseses puutumuses toiduainevaldkonnaga, on vajalik, et taotleja neid nõudeid järgiks.

Väetiseseaduse § 37 kohaselt ei tohi rikkuda väetisele esitatud nõudeid ega väetist mittenõuetekohaselt käidelda. Lisaks peab täitma jäätmeseaduse kohaselt jäätmete tekke vältimise ja jäätmekäitlemise nõudeid. Toiduseadusest tulenevalt peab täitma toidu käitlemisega seotud nõudeid ning söödaseaduse kohaselt sööda märgistamise, käitlemise või söötmisele kehtestatud nõudeid.

Nimetatud õigusaktid reguleerivad otseselt toiduainetööstuse valdkonna toimimist ja seoses sellega, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada sellised ettevõtjad, kes on täitnud toiduainetööstuse ja sellega seotud valdkondade õigusaktide nõudeid ning suutnud vastavalt nendele õigusaktidele oma tegevust korraldada.

Lisaks ei tohi taotlejal olla kehtivaid karistusi karistusseadustiku § 52², 55¹ 209, 210, 211, 212, 213, 294, 296, 298, 298¹, 300¹, 364, 365 või 372 alusel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) artikli 58 lõikes 1 sätestatakse, et liikmesriigid võtavad ühise

põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust;
- b) tagada tõhus kaitse pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib hoiatusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, tuvastada ja kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt siseriiklikule õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuse taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see EL-i finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu § 4 lõige 4 kehtestab piirangud toetuse taotlemisele, kui sama kulu kohta on toetust saanud riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Piirangu eesmärk on vältida investeringuobjekti topeltrahastamist erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 30 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 4 lõige 5 kehtestab, et kui taotleja ja põhiosalejad on varem saanud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisabi vahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 4 lõike 6 kohaselt ei saa taotleja toetust, kui tema või põhiosalejate suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot.

Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

PRIA kontrollib taotleja, põhiosalejate ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 4 lõikes 7 on sätestatud põhitegevusala, millega taotleja või vähemalt üks taotleja osanik, aktsionär või liige pidi tegelema taotluse esitamisele eelnenud kolmel majandusaastal. Eelnimetatud põhitegevusalaks loetakse äriregistri andmetel EMTAK-i jao C alajao 10 kohaselt toiduainete, välja arvatud EMTAK-i jao C alajao 102 kohaselt vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine.

Lisaks peab ettevõtja sama ajaperioodi jooksul tegelema põllumajandussaaduste ja -toodete kaubagrüppi (KN 1-24) kuuluvate toodete väljaveoga Eestist teise liikmesriiki või eksportimisega Euroopa Liitu mittekuuluvasse riiki.

Kombineeritud nomenklatuur (KN) on EL-is kasutatav kaupade nomenklatuur, mis koos kolmandatele riikidele kohaldatavate tollimaksumääradega, lisamõõtühikutega ning asjakohaste lisadega on nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT L 256, 07.09.1987, lk 1–675) I lisas. KN-i ajakohastatakse igal aastal, et võtta arvesse statistikast, kaubanduspoliitikast või muude valdkondade arengust tulenevaid muudatusi. Järgmise aasta KN avaldatakse EL-i Teatajas hiljemalt 31. oktoobril ja seda kohaldatakse alates järgneva aasta 1. jaanuarist.

Kombineeritud nomenklatuuri (KN 1-24) nimistusse kuuluvad tooted on leitavad sellest nimekirjast: <https://www.stat.ee/15784>.

Selle nõudega tagatakse, et taotlejal on põhiosalejate, osanike, aktsionäride või liikmete kaudu olemas varasem eksportimise kogemus, arusaam välisurgudele sisenemisest, toodangu nõudlusest ja kontaktide loomisest.

Eelnõu § 4 lõikes 8 sätestatakse, et taotleja või tema osanik, aktsionär või liige või omakorda nende osanik, aktsionär või liige või iga järgmise osaniku, aktsionäri või liikme osanik, aktsionär või liige, kes tegeleb lehmatoorpiima esmatootmisega (edaspidi *piimatootja*) on taotluse esitamisele eelnenud 12 kuu jooksul kas koos või eraldi kokku turustanud vähemalt 25 protsenti keskmisest Eestis toodetud lehmatoorpiima kokkuostetud kogusest.

See tähendab, et kaasatud piimatootjate hulka kuuluvad nii need piimatootjad, kes kuuluvad taotleja üle valitsevat mõju omavate tunnustatud tootjarühma liikmete hulka otse, kui ka need piimatootjad, kes kuuluvad sinna selle tootjarühma teiste liikmete (ühistute) kaudu. Näiteks kui taotleja üks põhiosaleja on tootjarühm A, kelle liikmeteks on viis tootjat ja ühistu B, kelle liikmeteks on omakorda viis tootjat, siis võetakse arvesse kõikide nende turustatud kogust. Kui ühistusse B kuulub ühistu C, siis ka selle ühistu liikmeteks olevate piimatootjate kogused võetakse arvesse.

Sama kehtib ka teiste suurprojektis osalevate äriühingute puhul, nt kui OÜ X omab taotleja aktsiaid ja tema osakud kuuluvad omakorda OÜ-le Y, siis kõigi eelnimetatute turustatud lehmatoorpiima arvestatakse. Seega lehmatoorpiima turustamise koguse arvutamisel võetakse arvesse kõiki suurprojektis osalejaid, kes tegelevad lehmatoorpiima turustamisega.

Turustatud lehmatoorpiima kogust arvutatakse järgmiselt: Võetakse kõigi suurprojektis osalevate piimatootjate poolt turustatud lehmatoorpiima kogused ja liidetakse need kokku. Seejärel võetakse Statistikaameti andmebaasist (http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=PM18&ti=PIIMA+KOKKUOST+%28KUUD%29&path=../Database/Majandus/13Pellumajandus/06Pellumajandussaaduste_tootmine/02Loomakasvatussaaduste_tootmine/&lang=2) eelmise 12 kuu lehmatoorpiima kokkuostu andmed kõikide tootjate peale kokku ja arvutatakse sealt 25 protsenti.

§ 4 lõikes 9 kohaselt taotlejal, kelle majandusaasta lõppeb vahetult enne taotluse esitamise tähtaega ning tal ei ole võimalik mõistliku aja jooksul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud aruannet koostada, ei ole kohustust majandusaasta aruannet ärireistrile esitada.. Sellisel juhul kontrollib PRIA taotleja nõuetele vastavust

taotlemise aastale eelnenud teise majandusaasta kinnitatud aruande põhjal. See tähendab, et eelmise majandusaasta aruanne peab olema äriregistrile esitatud.

Näiteks kui taotlusvoor toimub 2017. a veebruarikuus, siis taotlejal, kelle majandusaastaks on kalendriaasta, ei ole veel kohustust 2016.a aruannet äriregistrile esitada. See tähendab, et PRIA kontrollib taotleja nõuetele vastavust taotlemise aastale eelnenud teise majandusaasta kinnitatud aruande põhjal ehk 2015. a aruande põhjal. Kui aga taotlusvoor toimub 2017.a mais ja taotleja majandusaasta langeb kokku kalendriaastaga, peab taotleja koostama 2016.a majandusaasta aruande ja esitama selle äriregistrile taotluse esitamise ajaks.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud tegevused, mille kohta võib toetust taotleda.

Eelnõu § 5 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda lehmatoorpiimast ELTL-i I lisaga hõlmatud või hõlmamata toodete töötlemiseks või töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku seadme ostmiseks. Lehmatoorpiim on nõukogu määrusega (EMÜ) nr 2658/87 tariifi- ja statistikanomenklatuuri kohta kehtestatud EL-i kombineeritud nomenklatuuris toodud CN-koodiga 0401 2099.

Toetust ei saa taotleda üksnes põllumajandustoodete pakendamiseks mõeldud seadmete ostmiseks.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 11 sätestatu kohaselt on põllumajandustooted nimetatud määruse tähenduses aluslepingu I lisas loetletud tooted, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21), I lisas loetletud kalandus- ja vesiviljelustooted.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punkti 10 kohaselt on põllumajandustoodete töötlemine põllumajandustoodete mis tahes töötlemine, mille saadus on samuti põllumajandustoodete, välja arvatud põllumajandusettevõttes toimuv selline tegevus, mis on vajalik loomse või taimse saaduse esmamüügiks ettevalmistamiseks.

Sama määruse artikli 2 punkt 9 sätestab, et põllumajandustoodete esmatootmine on aluslepingu I lisas loetletud põllundus- ja loomakasvatussaaduste tootmine ilma täiendava töötlemiseta kõrvaltoodete olemust muutmata.

Seega, kui põllumajandustoodete esmatootmisega ei kaasne toote olemuse muutumist, siis võib järeldada, et põllumajandustoodete töötlemise puhul peab toote olemuse muutumine toimuma. Seda kinnitab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, 30.04.2004, lk 1–54) artikli 2 lõike 1 punkti m kohane töötlemise definitsioon, kus öeldakse, et töötlemine on mis tahes algset toodet oluliselt muutev tegevus, sealhulgas kuumutamine, suitsutamine, laagerdamine, kuivatamine, marineerimine, ekstraheerimine, ekstrudeerimine või nende protsesside kombinatsioon.

Teatud juhtudel, kui protsessid on omavahel lahutamatu seotud, ei olegi võimalik tõmmata konkreetset eraldusjoont näiteks töötlemise ja mittetöötlemise (nt pakendamine) vahele. Sellistel juhtudel loetaksegi pakendamine töötlemisprotsessi osaks. Järelikult võib näiteks pakendamine olla nii tootmis- kui ka töötlemisprotsessi osaks, mistõttu tuleb enne otsustamist vaadata igat juhtumit eraldiseisvalt ning arvestada konkreetsete asjaoludega.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 8 on defineeritud ka põllumajandustoodete turustamine, milleks on toodete omamine või väljapanek, mille eesmärk on müük, müügiks pakkumine, tarnimine või mis tahes muu turustamise viis, välja arvatud esmatootja esmamüük edasimüüjatele või töötlejatele, ja mis tahes tegevus, millega toodet esmamüügiks ette valmistatakse; esmatootja poolset lõpptarbijale müümist käsitatakse turustamisena, kui see toimub selleks ettenähtud kohas.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib toetust taotleda lehmatoorpiimast ELTL-i I lisaga hõlmatud või hõlmamata toodete töötlemiseks või töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku ehitise ehitamiseks.

Selle määruse tähenduses käsitletakse ehitamisena 1) ehitise püstitamist, 2) ehitise rajamist, 3) ehitise rekonstrueerimist, juhul kui ehitustöid tehakse taotleja omandis olevas töötlemisüksuses ja see moodustab kuni kümme protsenti toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest, 4) ehitise paigaldamist.

Ehitamine peab vastama ehitusseadustikus esitatud nõuetele.

Eelnõu § 5 lõikes 2 on sätestatud, et lõikes 1 nimetatud tegevusi toetatakse üksnes siis, kui investeeringu tulemusel rajatakse uus ettevõtte, kus toimub toidu töötlemine (edaspidi *töötlemisüksus*), mille töötlemisvõimsus on vähemalt 25 protsenti taotluse esitamise aastale eelnenud kolme kalendriaasta keskmisest Eestis toodetud lehmatoorpiima kokkuostust Statistikaameti andmete alusel.

Eestis kokkuostetud piimatoodangu andmed on kättesaadavad Statistikaameti andmebaasist PM18 (Statistikatöö 21206) aadressil http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=PM18&ti=PIIMA+KOKKUOST+%28KUUD%29&path=../Database/Majandus/13Pellumajandus/06Pellumajandussaaduste_tootmine/02Loomakasvatussaaduste_tootmine/&lang=2. Andmed avaldatakse perioodiliselt vastavalt avaldamiskalendrile ja neid kogutakse veebipõhise elektroonilise andmete esitamise kanali eSTAT kaudu. Küsimustikud ja andmete esitamisega seotud teave on kättesaadav aadressil <http://www.stat.ee/andmete-esitamine>.

Neid andmeid kogutakse riikliku statistika kuuküsimustikuga „Piima kokkuost ja kasutamine”, kus esitajateks on kõik ettevõtjad, kelle põhitegevusala on Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) järgi piimatoodete tootmine ja piimatoodete, munade, toiduõli ja -rasva hulgimüük. Arvesse võetakse Eesti põllumajandustootjatelt kokkuostetud piim, mille maksumus antakse kokkuostuhinnas ilma käibemaksuta. Aruandes kajastatakse värsket lehmapiimast ja lõssist valmistatud piimatootmeid tootmisväliseks tarnimiseks. Topeltarvestuse vältimiseks ei võeta arvesse Eesti piimatööstusettevõtetes teiste toodete valmistamiseks kasutatavaid vahetooteid ega alltöövõtukorras valmistatud tooteid.

Selle nõudega tagatakse, et investeeringu tulemusena valmib suurema töötlemisvõimsusega töötlemisüksus, mis aitab paremini kaasa ka struktuursete muutuste toimumiseks piimandussektoris.

Taotleja toob avalduses välja, kui suur on kavandatava investeeringuobjekti lehmatoorpiima vastuvõtvõimsus.